

Karácsony, születésnap – pogány ünnep?

Ebben a főleg karácsony táján aktuális cikkben az ünneppel kapcsolatban elterjedt ellenvetésekre és hiedelmekre kívánunk reagálni. Nincs szándékunkban a témához kapcsolódó kultúrtörténeti és néprajzi részleteket kimerítően elemezni, mert hisszük, hogy a Biblia és a józan ész elegendő eligazítást adhat.

1. Ellenvetések a születésnappal kapcsolatban

A születésnap felköszöntés arról szól, hogy valakit a környezete szeret (örülnek, hogy megszületett és köztük él), értékeli (ezért akarják megajándékozni), és ezt közösen, kellemes hangulatban (közös étkezés, gyertya, zene) szeretnék kifejezni. Természetesen mindig voltak, vannak, és lesznek olyanok, akik ebből olyan "bulit" csapnak, amiben jó lelkiismerettel nem lehet részt venni, de az emberek többsége így ünnepel. Ennek ellenére van néhány vallási közösség, amely – sok más kulturális jelenséggel együtt – a születésnap megünneplésétől teljesen elhatárolja magát, és elítéli azokat, akik gyakorolják. Ennek alapján *a karácsonyt* már magától értetődően utasítják el. Ezért első témánk a születésnap, a karácsonyra csak utána térünk rá.

a) "A Biblia tiltja a születésnapok ünneplését."

Ez nem igaz, Isten *sehol sem* tiltja a születésnap ünneplését. Ami azt illeti, a Biblia sehol sem tanít *magáról* a születésnapról mint témáról. Születésnap *esetről* is csak háromszor olvashatunk benne, akkor is magára *a születésnapra vonatkozó* értékelés nélkül. Aki tehát kijelenti, hogy *Istennek* nem tetszik a születésnap ünneplése, az Isten *helyett* akar kimondani olyasmit, amiről ő konkrétan nem nyilatkozott. Ez törvényeskedés.

b) "A Bibliában említett születésnapok pogány uralkodók ünnepei voltak, amikor is bálványként imádták őket, és gyilkosságot követtek el."

A Biblia csak háromszor említ születésnap ünnepelést, bár megjegyzendő, hogy az emberek szinte minden kultúrában megünneplették szeretteik születésének évfordulóját.

Ami az első két bibliai példát illeti: a fáraót (1Móz 40:20-21) és Heródes Antipást (Mt 14:1-11), ők először is nem hétköznapi emberek voltak, hanem *királyok*. Az ókori közel-keleti királyoknak *két* születésnapjuk volt: a biológiai és a *koronázási évforduló*, mindkettő hivatalos, kötelező, többnyire évente ismétlődő *állami* ünnep. Másodszor, ha a szöveget megfigyeljük, nem az ünneplés volt a probléma, hanem hogy *ártatlanokat gyilkoltattak meg*. Ezt sem mindig, a buli rendszeres részeként tették, hiszen a történet szerint *rendkívüli helyzetben* voltak, lásd József álomfejtését és jövendölését (1Móz 41:13), illetve Keresztelő János nyilvános kritikáját (Lk 3:19-20). Harmadszor, nincs logikai kapcsolat a születésnap és a bálványimádás között. Még ha e királyok előtt le is borultak (amit a bibliai szövegben nem találunk!), ez *az uralkodónak* szólt, és nem a születésnapról; mindenki *minden nap* leborult előttük. Igen, az emberek bálványozása bűn, de megint csak kérdés, hogy ennek mi köze ennek ma a születésnaphoz? Ki előtt borulnak ma le imádattal a családtagjai és a barátai a szülinapján, és ki viselkedik pogány istenkirályként, ha mások egy évben egyszer szeretettel körülveszik? Negyedszer, nincs logikai kapcsolat a születésnap és a tivornyázás között. A fáraó esetében a szöveg csak ennyit mond: "lakomát rendezett *minden szolgájának*", ami pozitívan is értékelhető. Heródes részegsége, kéjvágya és kétes becsülete pedig az ő *személyes bűne*. Amit ez a két ember tett, az *róluk* szólt – nem magáról a születésnapról! Tehát ilyen egyedi történetekből általában *a születésnapra* vonatkozó, illetve minden kor minden *hívője* számára érvényes szabályt levonni írásmagyarázati képtelenség. Ez olyan, mint magát az autóvezetést elítélni és a forgalmat betiltani, csak mert van néhány örült az utakon.

A Biblia mindenesetre egy harmadik esetet is említ. Jób és családja *idilli életét* a történet írója éppen azokkal az ünneplésekkel akarta szemléltetni, amelyeket fiai és lányai tartottak: ki-ki "a maga napján" (Jób 1:4), azaz a születésük napján (vö. Jób 3:1). Jób nem azért mutatott be az ünnepségek után áldozatot (1:5), mert *a gyermekei* valami konkrét bűnt követtek el, hanem mert *Jób* ilyen istenfélő volt: *ha esetleg* a fiúk el is elkövettek volna valami bűnt, akkor ő ki akarja engesztelni Istent, akit ennyire szeret. Jób nem a "születésnap-i kísértésektől" rettegett (tivornyázás stb.) hiszen nyilván jelen volt az ünnepségeken, és *semmi* látható, konkrét bűnt nem tudott felfedezni. Csak arra az esetre mutatott be áldozatot, ha a gyermekei esetleg *gondolatban* ("a szívükben") megbántották volna Istent.

c) "A születésnap pogány eredetű ünnep, amihez sok pogány, mágikus jelentésű szokás társul hozzá."

Először is a "pogányság" fogalmát kell tisztázni. Maga a "pogány" (latin *paganus* = vidéki, falusi) szó nincs benne a Bibliában, a többnyire "pogányok"-nak fordított héber *gójim* és görög *ethnoi* jelentése egyszerűen "népek" vagy "nemzetek", szemben a választott (zsidó) néppel, "a Nép"-pel. Másodszor, a Biblia a "pogány",

azaz egyszerűen *nem zsidó* hiedelmeket és praktikákat csak azért és akkor tiltotta, ha azok bálványimádáshoz vagy erkölcstelenséghez vezettek. A Biblia nem tilt "mindent, ami nem zsidó", hiszen nem *kultúra*-ellenes, hanem istentelenség-ellenes. Ezért sok "pogány eredetű" dolog ma már tökéletesen *semleges*, bár "pogány" környezetben alakult ki, és a pogány világkép része volt.

Például a zsidók megtarthatták a hónapok babiloni neveit. Isten csak a babiloni isten- és csillag*kultusz* átvételétől féltette őket, amihez viszont a hónapnevek pusztá használatánál jóval többre volt szükség. Ugyanígy a keresztény hitre áttért germánok is megtarthatták a régi germán és római napneveket, mert természetesnek vették, hogy megtérésük után péntekenként (*Freitag*) nem fognak többé *Freia* germán tavaszistennőnek áldozni; a mai átlag németnek pedig eszébe sem jut *Freia*.

Ugyanez az elv érvényes a babiloni eredetű csillagászatban, a görög eredetű geometrián vagy a római eredetű jegygyűrűn át az újkori karácsonyi kellékekig rengeteg olyan dologra, amely ma már *a mi kultúránk* része. Még megvannak, használjuk is őket, de azok a pogány elképzelések, amelyek *egykor* hozzájuk kapcsolódtak, régen leváltak róluk. Kit zavar az *ma*, hogy az ókorban, itt vagy ott, ennek vagy annak a tárgynak, szokásnak vagy tudományágnak mágikus jelentőséget *is* tulajdonítottak? Miféle hatása lehetne ez azokra, akik nem is tudnak róla, vagy ha tudnak is róla, nem hisznek benne?

d) "Nincs szükség különleges napokra, szeretni, ünnepelni és ajándékot adni minden nap lehet."

Szeretni valóban bármikor lehet, sőt *mindig* kell. Ajándékozni is bármikor lehet, de csak azoknak, akik erre vevők, mert tudjuk róluk, hogy *nem értik félre* (családtagok, barátok). Az ünnep azonban a fogalom jelentésénél fogva eleve olyasmi, aminek a hétköznapitól eltérő, *rendkívüli oka* van, akár ismétlődik, akár nem.

Nem lehet véletlen, hogy az emberiségnek mindig minden kultúrában *belső szükséglete* volt a rendszeres és az alkalmi közös ünneplés. Vannak ugyanis pozitív élmények, amelyek először spontán módon váltanak ki ünnepelhetnéket. Ezek közül szokott némelyik "intézményesülni", rendszeres közösségi alkalommá válni.

A Biblia szerint pedig eleve olyan világegyetembe lettünk beleteremtve, amelyben Isten szerint is *természetes*, hogy bizonyos napokat és éveket különlegesnek tartunk (1Móz 1:14). A teremtés befejezésekor Isten megpihent a hetedik napon, és azt *parancsolta* a zsidóknak, hogy ugyanezt tegyék. Ráadásul egy egész *ünnepsorozat* adott nekik (3Móz 23:4), amelyek mind az Istennel és az egymással való *kapcsolatot* *ápolták*, méghozzá ünnepi lakomázás, örömművelés keretében (5Móz 14:22-29, 2Krán 30:21-23)!

A Biblia *alkalmi népünnepélyekről* is tudósít. Például amikor a zsidók legyőzték ellenségeiket, közös örömük jeleként együtt ettek és ittak, egymásnak ajándékokat küldtek, és a szegényeknek adakoztak (Eszt 9:19-22). Amikor Dávid visszaszerezte a szövetség ladját, az egész népet megajándékozta (2Sám 6:17-19), és Salamon is népünnepélyt tartott a templom fölszentelése alkalmából (2Krán 7:1-10).

A leggyakoribb alkalmi ünnep azonban a *családi ünneplés* volt. A korabeli nagy gyermekhalandóság miatt érthető, hogy lakomával megünnepelték a gyermekek elválasztását (amikor abbahagyták a szoptatásukat, 1Móz 21:8), a születésnapokat (Jób 1:4), illetve a menyegzőket (Bír 14:10, Mt 22:2, Jn 2:1-10). A lakomával egybekötött közösségi ünneplés alkalma volt a vendégek érkezése (1Móz 18:6-8, 19:3), a szövetség és szerződés megkötése (1Móz 26:28-31, 31:46-54), de ünnepeltek betakarításkor (2Móz 23:16, 4Móz 28:26), szüretkor (Bír 9:27) és birkanyírásakor is (2Sám 13:23).

Végül elgondolkodtató, hogy *Isten* a minden nép számára tartogatott nagy áldást egy hatalmas ünnepi lakomához hasonlítja (Ézs 25:6), akárcsak *Krisztus* az övéivel való közösséget visszatérésekor (Mt 26:29). A rendszeres és az alkalmi ünneplés tehát Isten és népe számára mindig is *természetes* dolog volt.

2. Tények a karácsonyról

a) A karácsony szó

A magyar "karácsony" szót rendszerint a téli napforduló ünnepének szláv nevére (*korcun* = átlépő) vezethető vissza. A szót Magyarországon már a 13. század óta a keresztény ünnep értelmében használják.

b) Krisztus születésének időpontja

Jézus Krisztus történelmi személy, akinek a létezését 1. századi kortárs keresztény, zsidó és pogány források egyaránt megerősítik. Krisztus születésének a pontos dátuma (év, hónap, nap) *ismeretlen*. A ma is használt Gergely-naptár összeállítói (1582) az időszámítás kezdetének Krisztus születése évét akarták venni, de néhány évet tévedtek, így csak annyi bizonyos, hogy Krisztus időszámításunk *előtt* néhány évvel született.

c) A dátum és megünneplése

A 2-3. században az egyház nagy területen szétszórva, több kultúrában élt. Az eltérő zsidó, görög és római naptárak miatt sok gondot jelentett a közös *húsvétünneplés* (Krisztus halála és feltámadása) időpontjának a meghatározása. Ez az Újszövetség szerint a zsidó *peszách* idejére esett (*Niszán* hó 14-e), ami a zsidó hold-

naptár ingadozásai miatt mindig valamikor márciusban vagy áprilisban van. Krisztus *születésnap*i dátumának a kérdése a húsvét ügyével párhuzamosan merült fel. A latin egyházatyák, Tertullianus-szal az élen a március 25-öt látták helyesnek, a görögök az *Artemision* 14-et, ami a római naptár szerinti *Aprilis* 6. Ehhez járult hozzá az a korabeli népszerű zsidó elképzelés, miszerint Isten prófétái *ugyanazon a napon* halnak meg, mint amelyen fogannak vagy születnek. Krisztus fogantatásának és halálának napját azonosnak véve, és a szükséges kilenc hónapot hozzáadva jutottak el nyugaton a december 25-höz, illetve keleten a január 6-hoz.

Az egyház keleti felében előbb ünnepelték a karácsonyt, mint a nyugatiban, és a január 6 egyszerre volt Krisztus születésének és megkeresztelkedésének ünnepe. Nyugaton a december 25-i dátum választását két korabeli eretnesség elleni harc is előmozdította: az arianizmus tagadta, hogy Jézusban Isten lett emberré, az adopcionizmus szerint pedig Jézus csak a keresztségekor vált Isten Fiává; ezért nem akarták összemenni a megszületés és a megkeresztelkedés eseményét. A december 25-i karácsonyi ünnep a 4. századtól terjedt el, latin területen 325 után, Konstantinápolyban és Antiókiában 380 körül, Alexandriában csak 430 körül.

Az első itáliai kalendáriumot, amelyben a december 25-i dátum hivatalos keresztény ünnepként jelent meg, 354-ben adták ki. A karácsony hat-, később négyhetes előkészületi időszaka (*adventus*) az 5. század körül, a mai Franciaország területén keletkezett.

Karácsonyt *ma* a katolikusok és a protestánsok december 25-én, az ortodoxok pedig január 6-án ünneplik (a katolikus vízkereszt ünnepnapján), mert megmaradtak a régi Julianus-naptárnál, amely napjainkra már 13 napot késik a Gergely-naptárhoz képest. Az angyali üdvözlés március 25-i ünnepe, amelyből kiindulva jutottak el a december 25-höz, csak a 6. századtól terjedt el (nálunk ma Gyümölcsoltó Boldogasszony).

d) A keresztény ünnep lényege

A keresztények karácsonykor sosem a dátumot ünnepelték, hanem azt, *ami történt*, és nem "Jézus születésnapját", hanem *a Krisztus megszületését*. Ezért nincs jelentősége a dátumnak, a formáknak és az esetleg alkalmazott kellékeknek, lényeg, hogy azok szimbolikája jól kifejezze azt, ami történt. Megjegyzendő, hogy a kereszténységnek *nem* a karácsony a legnagyobb ünnepe. Nyugaton és keleten egyaránt *húsvét* a fő ünnep (Krisztus halála és feltámadása), de keleten Jézus megkeresztelkedésének ünnepe a második legfontosabb (vízkereszt vagy *epifánia* [megjelenés] ui. ekkor jelent meg először egyszerre az Atya, a Fiú és a Szentlélek).

e) Az ünneplés formái és kellékei

Az Európában helyenként hozzá kapcsolódó legendák (pl. "háromkirályok"), a bibliai történeteket felelevenítő misztériumjátékok és szokások *középkori* eredetűek. A betlehemi jászol felállítását Assisi Szent Ferenchez, az ajándékosztó "Mikulás" alakja pedig a kis-ázsiai, jótékonykodó Myrai Szent Miklós püspök nevéhez vezethető vissza. A karácsony ma is ismert európai kelléktára (pl. fagyöngy, fenyő, gyertya) csak *a 17. század után* alakult ki, magyarországi átvételük a 19. század elejére tehető. A 20. századra a karácsony eredeti keresztény tartalma (a húsvéthoz hasonlóan) teljesen elvált a kommersz, világi változattól. Ezért ma még nagyobb jelentősége van annak, hogy karácsony első, bibliai jelképe a jászol, egy *etetővájú* volt (Lk 2:7).

3. Az állítólagos pogány hatások

Az az elmélet, amely a kereszténységet, illetve a későbbi katolicizmust 4. századi pogány elemek összekovácsolódásának tekinti, a *felvilágosodással* jelent meg a német protestáns teológiában (Paul Ernst Jablonski). Eszerint a karácsony is az "elpogányosodás" és a "degeneráció" részeként jelent meg, pogány ünnepek átvételével (római szaturnáliák, iráni Mithrász-kultusz, germán-kelta napforduló ünnepek). Az első katolikus válaszban (Dom Jean Hardouin, OFB) jelent meg először a másik idevágó elmélet, miszerint az egyház a pogány ünnepeket csak felhasználta, miközben új, evangéliumi tartalommal és céllal töltötte meg. Ünnepek átvételéről azonban csak akkor lehetne beszélni, ha az ünnepek *időpontja* és *tartalma* megegyezne vagy legalább hasonló lenne, de nem ez a helyzet. Az elméletet ennek ellenére a civil média, az olyan vallási szervezetek, mint Jehova tanúi, illetve egyes katolikusellenes protestánsok a mai napig kritika nélkül átvesszik.

a) A téli napforduló, a germánok és a kelták

A napforduló időpontjában a Nap éves "égi útjának" észak-dél irányú mozgása megváltozik: a téli napforduló (december 21-22) után a Nap délről északra halad, a nyári napforduló (június 21-22) után északról dél felé mozog. A téli napfordulótól kezdve a nappalok ismét meghosszabbodnak, ezért azok a népek, amelyek vallásosságában szerepe volt a természet ciklikus megújulásának, megünnepelték. A népszerű elmélet szerint a germánok és a kelták is ilyen népek voltak, és az ő napforduló ünnepeik lettek átvéve a keresztény karácsonyba. Ezzel az elmélettel azonban több probléma is van.

Először is, bár a kelták és a germánok a természeti ciklust ünnepelték, az egyház a *történelmi események* alapján számolt, hiszen a zsidó húsvét (*peszách*), tehát az Egyiptomból való kivonulás ünnepéből továbbszá-

molva jutott el a december 25-ös dátumhoz. Másodszor, ami a *keltákat* illeti, ünnepeik nem a Nap mozgásához (szoláris rendszer) kötődtek, hanem a vegetációs ciklushoz, tehát a növényzet és az állatok termékenységével álltak kapcsolatban. A nyári-téli napfordulót és a tavaszi-őszi napéjgyenlőséget nem ünnepelték meg. Ami pedig a *germánokat* (teutonok, gótok, skandinávok stb.) illeti, az ő ünnepeik ugyan tényleg a napévhez kötődtek (szoláris rend), de a téli napfordulót (*Yuletide*) december 21-én ünnepelték, nem 25-én. Ünnepeik középpontjában pedig az ősök kultusza és a kandisznó-áldozat állt, nem pusztán a tavaszvárás.

Harmadszor, ennél is döntőbb adat, hogy az egyháznak a 2-4. században *még nem volt kapcsolata* a germánokkal és a keltákkal. A germánok megtérítése csak a 4. század végén kezdődött el, a keltáké pedig az 5. században. Mindkettő lassan haladt, évszázadokon át tartott, és sok mártírt követelt. Végül, mire a kelták által tisztelt fagyöngy és a germánok által tisztelt fenyő a 17. században mint karácsony kellék megjelent, a kelta fenyő- és a germán fenyőkultusz *már rég eltűnt*, tehát a karácsonyi ünneplés *módjára* sem hathattak. A kellékek szimbolikus jelentése az európai keresztények számára mindig egészen más volt: a télen is *örökzöld* növény a megjelent örök életet szimbolizálja.

A csillagászati napév, a germánok és a kelták hitvilága, illetve a keresztény karácsony között tehát nincs időpontbeli vagy tartalmi azonosság. Átvételről beszélni időbeli képtelenség, anakronizmus.

b) A Legyőzhetetlen Nap római ünnepe és az iráni Mithrász kultusz

Ami a római vallásosságot illeti, a téli napforduló csak i. e. 45 után, a Julius Caesar-tól származó, ún. Julianus-naptárban esett december 25-re, korábban nem. A december 25 pedig először csak jóval később, Aurelianus császár idején, i. sz. 274-ben lett ünnepnap, a Legyőzhetetlen Napé (*Sol Invictus*). Aurelianus egy kis, hanyatló római napkultuszban nőtt fel, és szimpatizált az iráni Mithrász-kultusszal (Mithrász napisten is volt). A napkultuszok egyesítésének terve és a december 25-i dátum tőle származik, mert azon a napon sem az iráni, sem a római kultuszok nem ünnepeltek.

Egyesek szerint az egyház mégis a Nap vagy Mithrász ünnepeét vette át. Kérdés azonban, hogy erre milyen *oka vagy lehetősége* lett volna? Ez az időszak ugyanis Deciusztól (249) egészen Konstantinus milánói türelmi rendeletéig (313) a legkegyetlenebb *keresztényüldözések ideje* volt. A keresztények inkább meghaltak, minthogy a pogány császári kultuszok bármelyikén részt vettek volna, ehhez elég elolvasni a korabeli vértanúaktákat. A kereszténység és a Mithrász-kultusz kölcsönösen ellenséggé tekintett egymásra. Ez utóbbinak eleve *csak férfiak* lehettek a tagjai, ráadásul csak *katonák*, tehát éppen azok, akik a keresztényeket üldözték. A korabeli katonai hűségeskü ráadásul *bálványimádással* járt: a magukat istenítő császárok jelvénye előtt kellett volna hódolni, keresztények tehát már csak ezért sem lehettek katonává, a kultusz tagjaivá és egyházon belüli népszerűsítőivé. Az egyházon belül viszont az könnyítette meg a december 25-ös dátum elfogadását, hogy a Mithrász-kultusz a 4. századra erejét veszítette, majd a légiókkal együtt eltűnt.

c) Az ősi római szaturnália

Ami az ősi római szaturnáliát illeti, ez sem nevezhető a karácsony elődjének. Az ünnepe a 3-4. században majdnem *egy héten át* tartott, december 17-től 22-ig vagy 24-ig, hiszen ezzel Saturnus mitikus aranykorára emlékeztek. Saturnus elsősorban mezőgazdasági isten, az őszi vetés védnöke volt. A népszerű ünnepe alatt az emberek megajándékozták egymást, ettek, ittak, sőt pár napra a társadalom is a feje tetejére állt: az urak szolgálták ki rabszolgáikat. Saturnus templomában közlakomát tartottak államköltségen, ami az ünnepet időnként karneválszerűvé tette, ami bizonyára sokaknak adott alkalmat a lerészegedésre. Érthető, hogy egyes korabeli egyházatyák szerint keresztények erkölcsi okokból nem vehetnek részt a szaturnálián. Ők azonban *nem* a karácsonyról vagy december 25-ről írtak, ez az összefüggés fel sem merült.

4. Bibliai ellenvetések

a) "A Biblia tiltja Jézus születésnapjának a megünneplését."

Ez nem igaz, a Biblia *sehol sem tiltja* a Krisztus születésnapjának ünneplését. Ha ezt tenné, megindokolná. Mindenki eldöntheti *önmagára* nézve, hogy meg akarja-e ünnepelni, de aki pedig másoknak akarja kötelezővé tenni, vagy éppen megtiltani, az törvényeskedik.

b) "A Biblia nem parancsolja Jézus születésnapjának a megünneplését."

Igaz, hogy a Biblia nem parancsolja, de nem is tiltja, sőt kifejezetten leírja, hogy *voltak, akik ünnepeltek*. Az angyalok nagy örömet hirdettek, amely az egész nép öröme lesz, aztán megnyílt a menny, és a pásztorok látták, hogy az angyalok tömegével dicsőítették Istent (Lk 2:9-14). Krisztus megszületése kivételes örömet szerzett az angyalok, a pásztorok és a mágusok számára. Ez utóbbiak előre fel is készültek a Messiással való találkozásra, és ajándékokat is vittek Isten Fiának (Mt 2:11). Nekünk ma miért lenne kevesebb okunk örülni a Messiás megszületésének? Miért ne ünnepelhetnénk meg mi is?

c) "Csak a Bibliában megparancsolt ünnepeket szabad megünnepelni."

Először is, a Biblia *nem* mond ki ilyen alapelvet; magának bárki szabhat ilyen szabályt, de ha ezt másoktól is elvárja, akkor megint csak *törvényeskedik*. Másodszor, a Biblia pozitív szereplőinek az előírt évenkénti ünnepeken *kívül is* sok más alkalmi és rendszeres ünnepe volt, méghozzá Isten áldásával. Ami például Jézust illeti, a templomszentelés ünnepén (*hanukka*) felment Jeruzsálembe, a Templomban járkálva tanított (Jn 10:22), és az evangéliumokban nincs nyoma annak, hogy egy ilyen ünnepet ellenzett volna. Harmadszor, az Újszövetség kifejezett tanítása szerint *nincs vallási jelentősége* annak, hogy valaki egy bizonyos napot valamilyen szempontból különbnek tart a másikkal. Ezért egyfelől nem szabad másoknak megparancsolni, hogy bármelyik napot megünnepeljék, másfelől nem szabad másokat elítélni, ha megünnepelnek valamit (Róm 14:5-12, Kol 2:16-17). Bár nem bűn Krisztus születését nem megünnepelni, bűn elítélni mást azért, csak mert megteszi. Még ha közben valamiféle bünt is elkövetne, amit a *Biblia* annak nevez, akkor is csak maguk a konkrét bűnök lennének elítélendőek.

d) "A háromkirályok nincsenek is benne a Bibliában, és ők is csak pogány asztrológusok voltak."

A "háromkirályok" legendája csak a középkori népi hagyományban jelent meg, bibliai és fantáziaelemek keverékeként. A bibliai szöveg nem említ királyokat, és nem beszél a látogatók számáról sem. A szövegben szereplő "bölcsek" (görög *magoi*) szó szerinti fordítása "mágusok"-ként félrevezető, mert a szó mai jelentése csak az, hogy "varázsló". Akkoriban azonban ezzel a perzsa jövevényszóval illettek *mindenkit*, aki a hétköznapi ismeretek felüli tudományok birtokosa volt (jóslás, álomfejtés, asztrológia vagy csillagászat, orvoslás). Nem lehettek pogányok, mert egy rendkívüli *égi* jelenség vezette őket, hittek a zsidók királyáról szóló *őszövetségi* próféciákban (Mt 2:2), nincs nyoma, hogy József és Mária tiltakoztak az ellen, hogy *imádják* Jézust, Isten pedig *megóvta* őket Heródestől (Mt 2:12). Az viszont elgondolkodtató, hogy Isten az egyszerű helyi pásztorokon kívül külföldi tudósokat is értesített az eseményről. De még ha pogány asztrológusok is lettek volna, nem Istent dicsőítené, hogy sötétségben levő embereket is meg akar és meg tud szólítani?

e) "A Biblia tiltja fa felállítását, tehát a karácsonyfaállítás pogányság."

Azok a bibliai szövegek, amelyekre hivatkozni szoktak, *másról* szólnak, nem a karácsonyfáról, sem a születésnapról. Az 5Móz 16:21-22 a kánaánita termékenységnépeknél az izraelita istentisztelettel való keverését tiltotta; a kánaániak ugyanis zöld lombú, buja fák alatt csaptak rituális orgiákat (vö. Jer 2:20, 3:6, 13 stb.). A Jer 7:18-ban a "fa szedetése" ugyan az ég királynőjének pogány ünnepére való készülődés része volt, de a fát *eltüzelték*, hogy süthessenek. A Jer 10:3-ban a fakivágás a pogány *fabálmányok* előkészítéséről beszél, de a fát kivágták, ágait levágták, törzsét figurává faragták, és istenként imádták, hozzá imádkoztak. Egyik szövegnek sincs köze a 17. század utáni európai keresztények fenyőfájához és a Krisztus megszületéséhez.

Összefoglalás

Végül pár gondolat a karácsonnyal szembeni ellenérzések kialakulásának két fő okáról. Először is, a karácsony *kommersz, világi változata* sokak számára a pénzköltési lázról, a kötelező otthoni jópofizásról vagy a fák tömeges pusztításáról szól, ami valóban kiábrándító. Az ünnep eredeti üzenete azonban számukra is azt hirdeti, hogy *Isten az*, aki megajándékozott minket, és hogy *önmagával* ajándékozott meg minket. Megajándékozott emberek vagyunk, akik akiknek van *mit* továbbadniuk (szeretet), és van *kinek* továbbadniuk (mindenkinek). A legtöbb nem hívő tudja vagy érzi, hogy karácsony valamiképpen a *szeretetről* szól. Ezért a karácsony különleges alkalom arra, hogy Isten szeretetéről Isten szeretetével bizonyosságot tegyünk megfáradt embertársainknak. Másodszor, vannak, akik *hitelvi alapon* ellenzik a karácsony ünneplését, vagy mert nem hisznek az egészben, vagy mert *annyira* el akarják kerülni a pogányság látszatát is, hogy elutasítják a születésnap és Krisztus megszületésének a megünnepelését is. Pedig nyilván nem kell attól félnünk, hogy *nem hívő* ismerőseink a pogányság jelének veszik, amikor *mi hívők* őket vagy egymást felköszöntjük, és amikor a *zsidó* Messiás születését megünnepeljük. *Istentől* sem kell félnünk, ha örülünk felebarátaink, testvéreinknek vagy Megváltónk születésének, és ezt valamilyen formában ki is szeretnénk fejezni. Mégis vannak olyanok, akiket a vezetőik azzal riogatnak, hogy Isten haragszik rájuk, ha megünnepelik a karácsonyt vagy szeretteik születésnapját, így nekik *van* mitől félniük: a saját tanítóiktól vagy szervezetüktől, de tanulmányunk egyik célja éppen az, hogy ez alól a nyomás alól felszabadulhassanak. Karácsonykor az embereket nem ókori pogány babonákkal kell riogatni, amelyekre már csak a történészek emlékeznek. Nekünk kétezer éve *jó híreink* vannak: Isten egy lett közlünk, és tudja mi az, embernek lenni!